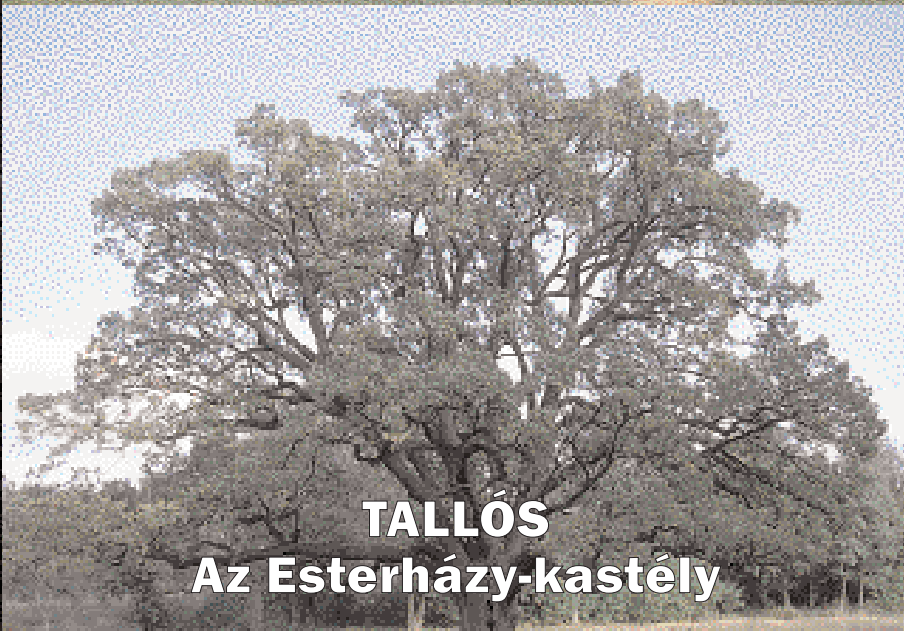




TOMÁŠIKOVO



TALLÓS
Az Esterházy-kastély

HONISMERETI KISKÖNYVTÁR



A CÍMLAPON: A kastély és a parkja
A HÁTLAGON: A kastély udvari homlokzata



A KASTÉLY

A tallói kastély a barokk-klasszicista építészet jelentős alkotása. Főépülete egyemeletes, parki és udvari homlokzatának közepén rizalittal. A homlokzatot ión oszlopfőkben végződő falpillérek tagolják. A homlokzati ablakok egy része szemöldök- és könyökpárkánnyal van ellátva. A főépület mindkét oldalról egy-egy bábos korláttal (balusztráddal) ellátott tetőterasz díszíti. A főépület és a patkó alakban hozzája kapcsolódó földszintes gazdasági épületek tekintélyes nagyságú udvart zárnak közre. A főbejárati kaput timpanon zárja, melynek közepén az Esterházy család címere függ.

A főrészt földszinti termeiben néhány empire stílusú kandalló, a földszintes oldalszárnyakon pedig néhány helyiségben stukkós ornamentikával ellátott lunettás bordás boltozat és tükörboltozat látható. A kastély utolsó tulajdonosának állítása szerint a kastély egyik pincészerű helyisége oszáríum (csontkápolna) volt. A szájhagyomány szerint a kastély alól több felé is alagutak vezetnek.

A kastély és az udvar területe 1 ha 6 m². A kastély mellett 22 ha kiterjedésű értékes park található.

A KASTÉLY ÉPÍTÉSÉNEK IDŐPONTJA

A kastélyt gróf Esterházy Ferenc (1715-1785) magyar királyi főkancelár építtette 1760-ban, mégpedig egy 17. századi reneszánsz kastély öreg alapjaira. Erről az egykori kastélyról jóformán csak annyit tudunk, hogy volt.

Egy 1756-ban latin nyelven írt egyházlátogatási jegyzőkönyv, mely a tallói plébánia irattárában található, arról tudósít, hogy „A földesúr méltóságos galántai és fraknoi gróf Esterházy Miklós úr. Ezen a helyen



Az Esterházy család címere



Gróf Esterházy Ferenc főkancellár

rezidenciája, lakóhelye van, amiben egyházasági engedéllyel felállított kápolna van... “ Nevezett Esterházy Mik-lós Esterházy Ferenc (1711-1764) tárnokmester és gróf Pálffy Szidónia fia a fraknói ágból; testvérbátyja, Ferenc főkancellár a cseleksi ág megalapítója.

Az idézett sorokból valószínűsíthető, hogy az 1756-ban felvett jegyzőkönyvben még erről a régi kastélyról van szó; ezt 1756-1760 között

bonthatták le. A jelenlegi kastélyt már Miklós testvéröccse, Ferenc építtette saját használatra, feltételezhetően a család híres építészeinek, Fellner Jakabnak és Tallherr Józsefnek a tervei szerint.

Kápolnát az új kastélyba is építettek, mégpedig az észak-nyugatra néző főépület középpontjába; tőle jobbra és balra széles folyosók vezettek az épület fő részének földszinti részébe. Ma az egykori bejárat feletti falfülkében Szent Flórián szobra áll.

AZ ÁRVAHÁZ

1763-ban a tallósi kastélyban nyílt meg az első magyar állami árvaház. A „királyi árvaház” alapítólevelét Mária Terézia adta ki 1763. júl. 18-án Bécsben, miután Esterházy Ferenc főkancellár a Tallóson levő kastélyát a hozzá tartozó épületekkel örökös alapítványként felajánlotta erre a célra. A kancellár ezenkívül még 10.000 forint tőkét is letett az árvaház céljára. Nemsokkal később a Feketevíz alsó ágán, a park délkeleti végén levő uradalmi malmot is az intézet javára íratta.

Az árvaházat 75 fiú és 25 lány részére rendezték be. Az intézménybe eleinte csak a főnemesek és köznemesek elárvult gyermekeit fogadták be, de később elérhetővé vált a szegényebb rétegekből kikerült árvák számára is.

Az árvaház vezetősége a következő személyekből állott: lelki igazgató - az ő feladata volt az iskola irányítása, házgodnok, 2 tanító és 1 tanítónő, 4 szobafelügyelő és szobafelügyelőnő, 1 orvos, 1 mosónő. Az igazgatót és a házgodnokot a királynő nevezte ki.

Az intézmény keretében 4 osztályos iskola működött; ennek vezetését a királynő kezdetben piarista atyákra bízta. A tanulók templomi kórusának és fúvószenekarának a létrehozásában az ismert zeneszerző, Johann Nepomuk Hummel apja is segédkezett.

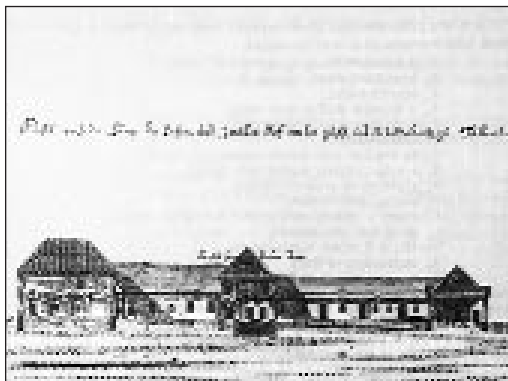
A szájhagyomány szerint a kastélyparkban a Feketevíz folyó második, mesterséges ágát a piaristák, illetve az árvaház vezetői ásatták és halastóknak használták.

1780-ban ez árvaházat áthelyezték Szencre, ahol a Nagy-Stift nevű épületben lelt új otthonra. Az árvaház igazgatója az átköltöztetéskor Geramb Ernő kapitány volt.



A FENYÍTŐHÁZ

Az árvaház áthelyezésével egyidejűleg az 1772-ben Szencen létrehozott első országos büntetőintézményt (fenyítőházat), melynek alapítója szintén Esterházy Ferenc volt, a tallói kastélyba telepítették. A kastélyban elhelyezett rabok lelkiismeretét főleg a következő bűnök terhelték: lopás, rablás, csalás, sikkasztás, hamis pénz készítése, gyűjtogatás, mérgezés, házasságtörés, vérfertőzés, bigámia, barommal való fajtalanság, istenkáromlás, erkölcstelen és botrányos életmód stb. A rabok száma általában 100 körül mozgott. Tolnai Világlexikona IV. kötete említi, hogy Germán Máriát, akit 1786-ban a tallói fenyítőházba utaltak, kegyelem útján (!) arra ítélték, hogy tüzes vassal nyilvánosan megbélyegezzék, aztán pedig zárják el



A tallósi fenyítőház keresztmetszete. Tallherr József királyi udvari kamarai építész rajza 1783-ból

„minden vilá-
gosságtól megfosz-
tott börtönben életfo-
gytig tartó bün-
tetésre a
legszigorúbb lán-
cokkal nyakán, két
kezén és lábán nappal

és éjszaka olyan szorosan kovácsoltassék oda, hogy csak a leg-
nélkülözhetetlenebb testi mozgásra legyen helye, elkövetett gonosztettének
napján évente nyilvánosan, teljes erővel sujtandó korbácsütésekkel meg-
sapassék és táplálékul életfogytig vizet és naponta egy font kenyert kapjon,
fekhelye csupasz deszkából álljon...”

A fenyítőházban rendszeres munkáltatás folyt; főleg a szövő-fonó iparra
rendezkedtek be. Minthogy azonban a fenyítőház berendezése hiányos
volt, s az épület tatarozása is sokba került volna, II. József úgy döntött, hogy
a büntetőintézetet Szegedre költözteti. A férfi rabokat 1785-ben, a női
rabokat pedig 1790-ben szállították át az új helyre.

A tallósi fenyítőház igazgatói voltak: Santner István 1780-tól 1783-ig,
Wohlgemuth Dávid 1783-tól 1785-ig (utána haláláig Szegeden igazgató),
Trungl József 1785-től (majd 1789 őszétől Szegeden).

A FENYÍTŐHÁZ ELKÖLTÖZÉSE UTÁN

A fenyítőház elköltözése után a kastély lakatlanná vált. Az 1813. évi egy-
házlátogatási jegyzőkönyv azonban már arról ad hírt, hogy az iskola 20 év
óta a kastély börtönhelyiségeiben van, s hogy az iskolamester is itt lakik, a
nagybejárati kapu mellett a földszintes részen. Ha beteglátogatásra kell őt
felkelteni, a hívők rettegéssel közelítik meg a kastélyt. A hatalmas épület
mint a baglyok tanyája, különösen éjjel ijesztően hatott. Nem csoda, ha a
nép ajkán a kastéllyal kapcsolatban különféle kísértethistóriák születtek.

*Az Esterházy család
cseklészi rezidenciája*

Esterházy
Ferenc főkancellár
után a tallósi
kastély birtokosa a
főkancellár fia, ifj.
Esterházy Ferenc
(1758-1815) lett. Őt
ugyanúgy a fia,
Esterházy Mihály
(1794- 1866)



követe az örökségben. Az 1820- 30-as években a kastélyt – ha nem is állandó jelleggel – ő lakja. 1825-ben Tallóson angol telivér ménest alapított. Utód nélkül halt meg, minden vagyonát testvérének, Esterházy Károlynak (1799-1856) a fiai örökölték. A tallósi kastély Esterházy Antalé (1820-1889) lett.

GRÓF ESTERHÁZY ANTAL IDEJÉBEN

Esterházy Antal birtoka Cseklésztől Tardoskeddig terjedt s 56 ezer katasztrális holdat tett ki. Az uradalom központja a cseklészi várszerű kastélyban volt.

A cseklészi kastély mellett a tallósi eltörpült, s csak vadászati idényben népesült be. Nyárutón foglyokra, télen nyúlra és fácánra jött vadászni vendégeivel és udvartartásával az uraság.

A nagybátyjától örökölt tallósi ménest Antal gróf rövid idő alatt az ország legismertebb ménesévé fejlesztette. Az itt tenyésztett kiváló versenylovak (Espoir, Zupán, Tallós, Baka, Mont Rose, Gavarni, Da-Capo stb.) gazdájuknak, de a községnek is világhírt hoztak.

GRÓF ESTERHÁZY MIHÁLY IDEJÉBEN

Esterházy Antalt a majorátusban fia, Mihály (1853-1906) követte. Feleségével a vadászati időn kívül rendszerint csak ünnepi alkalmakkor jelent meg Tallóson. Vadászatok alkalmával az uradalmi fogatok szekérszámra hordták a zsákmányt, esténként pedig a tallósi cigányok szárazfái verték



Gr. Esterházy Mihályné szül. Esterházy Antónia (1868 – 1927)

fel a kastély csendjét.

A tallósi kastély főépülete – régimódi vasrácsos ablakaival – tehát az év nagyobb részében lakatlan maradt.

A kastély a templomtól egészen a Felső majorig téglafallal volt bekerítve. A téglafal átszelte a mai főút területét is, ugyanis a főút akkor még a kastély keleti oldalán vezetett. 1891-ben a gróf az addigi „kiskocsmát“ telkestől a község tulajdonába adta a kastély parkjához csatolandó országútért és

vadászati jogért.

Mihály gróf fiúörökös nélkül halt meg két lánya maradt, Vera (sz. 1889) és Mária (sz. 1895) –, ezért özvegyének a majorátusról le kellett mondania. Mivel az özvegy vonakodott a cseklészi központot elhagyni, Esterházy Károly ábrahámi gróf, a majorátus új ura valósággal középkori módon, tizenkét vadászával megostromolta és elfoglalta a cseklészi kastélyt. Az özvegy amit tudott, mentett hirtelenében. A családi okmány-, illetve levéltárat elhozta Tallósra, s ő maga is ide költözött. Az idegenkedés a két ág között annyira fajult, hogy az özvegy még halottjait is el akarta hozatni a családi sírboltból.

ÖZVEGY GRÓF ESTERHÁZY MIHÁLYNÉ ÉS LÁNYAI IDEJÉBEN

1910 körül a kastélyt kb. 1 évig restaurálják. A földszinti helyiségek nagy részén kicserélték a vasrácsos kis ablakokat. Az épület nagy részét központi fűtésre rendezték be, beszerelték a vízvezetékét, amit a zárt udvarban ásott bővizű kút táplált villanymotor segítségével.

Az özvegynek és két lányának tallósi rezidenciája körülbelül az alábbi módon lett berendezve.

A délkeleti bejárattól jobbra a bejáratra nyíló raktárhelyiségeken túl a belső térre nyílt a földszint alá süllyesztett gépház a nagy Diesel-motor-

ral, ami a kastély egész területét vilanyárammal látta el. Azon túl fáskamrák és egyéb rakodóhelyiségek voltak. A bejárati ajtón bekerülve a vendégszobák folyosóira lehetett jutni, ahonnan a parkra és a főépülethez közelebbi részen az udvarra néztek az ablakok. Az egyik szoba berendezése magyar falusi bútort mutatott, még tulipántos láda is volt benne. A földszintes traktusnak a parkra nyíló főbejárati kapujától jobbra eső részét a restauráció idején Máli grófnő (a nagy-néni) számára rendezték be.



Az északnyugatra néző egyemeletes főépületet 18 tágas termével az özvegy és két leánya számára rendezték be hozzávaló vendégszobákkal. A valamikori kápolnahelyiséget két részre osztották. A parkra néző rész oszlopos, kandallóval fűthető szalonfogadóvá, illetve gálateremmé lett, az udvarra néző rész pedig nagy ebédlőül szolgált. A szalontól nyugatra volt a fehérmárvány lépcsős feljárát az emeleti részre. Ezenkívül volt még egy hátsó feljárát is a parki főbejárati kapu mellett. A templom felé eső földszintes rész parkra nyíló folyosója mellett egy kisebb szalonhelyiség húzódott meg. Nyugatra volt a boltíves ebédlő, melynek ablakai a falu főterére néztek, e mellett pedig két kisebb szoba, az egyik tálalóhelyiség vagy kézi éléstár, a másik pedig a francia szakács szobája. Tovább haladva szintén nyugatra a nagy konyha következett, utána pedig az éléstárak. Az udvarra néző szobákban, ugyanúgy a délre néző szobákban is a belső cselédség lakott. A főkaputól balra nyíló ajtón a kastélygondnok lakásába nyílt a bejárát.

A belső udvar bal kéz felőli része sűrűn tele volt ültetve orgonabokrokkal, középen és jobb kéz felől pedig rózsafák voltak.

Valószínűleg Cseklésről kerültek ide a földszinti nagy fogadóteremtől keletre eső helyiségbe az ősök festett képei, kezdve a kereszties vitézt



Gr. Esterházy Mihály Afrikában néger kísérijével (1881)

ábrázolón, a mellette levő teremben néhány csatakép a török időkből, az udvarra néző széles folyosón a családanyák képei, mindegyiken feljegyezve, hogy hány gyermeket nevelt fel, a nagykapu melletti teremben Esterházy Mihály főleg afrikai vadásztrófeái: néger pajzsok, bumerángok, agancsok, annak az oroszlánnak a bőre, amelyik megsebesülve Mihály gróf hátából mancsával jókora darabot kiszakított (a gróf életét néger kísérije mentette meg, aki késével a vadállatot leszúrta). Akadt ott a régi hadi felszerelésekből is. Többi között gyöngyházzal kirakott kovápuska. Ott szerénykedett egy somfa nyelű gerezdes buzogány, melynek behorpadt gerezdjei harcos múltról árulkodtak.

A régi parkot is rendbe hozták. Környezetüket a park hatalmas platánjai, mammut-, balzsam-, gumifái, ezüstoffenyői, valamint egyéb egzotikus növényei és fái mellett arany- és ezüstoffácánok, rókák és őzikek rekeszeivel, az udvari részben pedig pávák seregeivel, Mária kis majmával, mindenféle kutyák hadával tették érdekessé. Az özveggy már nem neveltetett versenyparipákat, de jó trappereket tartott. Parádés kocsisai számára modern lakást építtetett.

Esterházy Mihályné az özveggyi jog fenntartásával tehát igyekezett a lehető legkényelmesebben berendezkedni, azonban mégsem érezte magát



A kastély folyosó



folyosórészlete



A kastély vadászszobája

jól Tallóson. A cseklészi kastély után az itteni csak kunyhónak tűnt neki, s ha szerét ejthette, másutt tartózkodott.

ESTERHÁZY MÁRIA GRÓFNŐ ELSŐ HÁZASSÁGA IDEJÉN

Esterházy Máriának az 1912-es évben Pálffy-Daűn József udvarolgatott. Egy évvel később Bécsben házasságot kötöttek. 1915-ben kislányuk született, Pálffy-Daűn Mária, akit Médinek becéztek. Rövid házaseslet után 1917-ben Pálffy-Daűn József és Esterházy Mária házassága zátonyra futott. A férj adta be a válókereket az egyházi bíróságnál is, méghozzá a nőre nézve legmegszégyenítőbb indokra hivatkozva: „vis et metus“, megfélemlítés, hogy apja töltött puskával kény-szerítette, hogy Esterházy Máriát elvegye feleségül. Így a „sírva vigad a ma-gyar“ alapján a kastélyban a mindennapos dínomdánom és a kihallatszó cigányzene hangjai arról tanúskodtak, hogy Mária a sértett önéretét fojtogatta mulatozásba. Később a bajok szaporodásával morfinba is.

ESTERHÁZY MÁRIA GRÓFNŐ MÁSODIK HÁZASSÁGA IDEJÉN

Még az első világháború előtt a pudmerici Pálffyak Fiat autójukhoz a gyártól instruktort kértek. Az olasz Cereseto Virgiliót küldték ki, egy



Márványfeljárt az emeletre

tengerészeti akadémiát végzett tisztet, akit az olasz háború kitörésével 1916-ban előbb Ausztriában, majd 1918-ban a tallósi

kastélyban internáltak.

Tallóson Cereseto megismerkedett Esterházy Máriával, Pálffy-Daún József eltaszított feleségével, s 1919. jan. 2-án Budapesten – a grófi család nemtetszése ellenére – polgári házasságot kötött vele. Miután megjött a szentszéki döntés Mária előző házasságának érvénytelenné nyilvánításáról, a 33 éves „sofőr” és a 26 éves Mária grófnő 1921. nov. 27-én a tallósi templomban egyházilag is házasságot kötöttek.

A házasságkötés után a kis Médi Olaszországba került, később Németországba, s végül az 1930-as évek közepén visszajött Tallósra. A szomszédos Pozsonyvezekényben megismerkedett Simon Jenő aggerdei birtokos fiával, Simon Ákos joghallgatóval, kihez 1938-ban feleségül ment.

1925. dec. 11-én este a kastélyban kialudt a villany. A gépházba siető Cereseto és felesége az ajtóban álltak, amikor hatalmas detonációval felrobant a gép. Paulik Sándor gépkezelő holtan terült el, társa, Rock Nándor másnap halt bele sérüléseibe. A szétcsapódó vasszilánkok kiütötték Cereseto bal szemét, Máriát pedig combján sebesítették meg. Cereseto szemgolyóját az orvosoknak sikerült visszahelyezni, de többé már nem látott vele.

Gróf Esterházy Mihályné 1927. júl. 25-én halt meg Bécsben. A cseklézi családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. Mária Olaszországban halt meg 1928. szept. 2-án. Génúában temették el. Mária nővéréről, Veráról csak annyit tudunk, hogy Bécsben élt, szegényes életkörülmények között.

*A kastély tükör –
szobája*

**CERESETO
VIRGILIO ÉS
ESTERHÁZY ILONA
GRÓFNŐ
HÁZASSÁGA IDE-
JÉN**



1932 nyarán az ábrahámi gróf Esterházy Károly leánya, Ilona grófnő (Mária unokanővére) Augustín Mária festőművésznő társaságában Tallóson a kastélyban nyaralt. A művésznő restaurálta a kastély régi festményeit, valamint a tallósi és a vezekényi templom oltárképeit.

A nyaralás házassággal végződött. 1933. febr. 27-én Cereseto és Esterházy Ilona az ábrahámi templomban megesküdtek.

Ilona grófnő minden karácsonykor megajándékozta a falu gyerekeit. Minden gyerek kapott egy mákos és egy diós kalácsot, valamint egy öltözet ruhát; a lányok még egy-egy játékbabát is kaptak.

Cereseto idejében a kastélynak még viszonylag szép számú személyzete volt. Állandó szolgálatukban állott egy kastélygondnok, két szobalány, főszakácsnő, szakácsnők, mosogatónő, a felszolgálatást végző két huszár, mosónők, vasalónők stb. A személyzet évente kétszer, húsvétkor és karácsonykor kapott ajándékot.

1934 óta a szokásos kisasszony napi szabadtéri szentmisét a kastély varáccsal ellátott faragott kőpadlós teraszán tartották, melynek mindkét feljárati oldalán két-két oroszlánszobor állt.

A főépület park felőli bejárata melletti emeleti traktusban az egyik szobában ébenfabútorok voltak. Nem messze tőle egy másik szobában őrizték azt az ágyat, amelyet egykor Mária Terézia királynő használt. A földszinti nagy szalon felett volt a fehér márvány fürdőszoba, továbbá egy tükörterem, ahol a falak tükörrel voltak borítva, s belépve az ember meg-



A kastély személyzete (1919)

sokszorozva láthatta magát. Az emeletet középtájon egy félkörívben elhelyezett beépített szekrény sor választotta ketté; az egyforma szekrényajtók közül az

egyik a két rész közötti átjárásra szolgált.

A kastélyban berendezett műteremben hímezte Ilona grófnő **Krisztekéné Prillinger-lánnyal** a tűzoltózászlót, melyet ünnepélyes keretek között 1935-ben adott át a tűzoltótestületnek.

A kastély Vezekény felé eső részén üvegházak voltak, különféle dísznövényekkel. A parkban, a Malomhídtól balra három nagy fenyőfa alatt volt a kutyatemető. Ide temették a grófnő kedvenc kutyáját, Tiraszt, majd ennek a „feleségét“, Szidit is.

Ilona grófnőnek Ábrahamban volt egy testvéröccse, Géza gróf. Miután a gróftól kikapóssága miatt otthagyta a felesége, öt gyermekük közül a legfiatalabbat, a kétéves Assuntát 1936-ban Ceresetőék magukhoz vették.

A FRONT ALATT

1944. november 6-án Tallósra is bevonultak a német katonai egységek. A helyőrség egy része, melyre a zsidó munkatábor felügyeletét bízták, a kastélyban kapott szállást.

December 8-án Tallósra telepedett a roznói katonai kórház teljes személyzetével, 14 orvossal és 1500 ággal. Egyesek az iskolában nyertek elhelyezést, az orvosok és az ápolónők a kastélyban, a parkra nyíló kaputól jobbra eső részben. Távozásuk után nem sokkal az érsekújvári kórház települt ide.

Decemberben a kastélyban befagy a vízvezeték; a padláson levő tartályból kivezető parafapakolással ellátott csövet valaki forrasztólámpával

*Cereseto Virgilio és felesége
Esterházy Ilona grófnő*

akarja kiolvasztani, de olyan szerencsétlenül, hogy meggyújtja a tetőgerendát. A főépület tetejének eloltására a helyi tűzoltóságnak nincs kellő



berendezése, de a munkaszolgálatosokból és a falusiakból a Feketevíztől láncot alkotnak, s puttonyokat kézzel kézre adva hosszú létrákról sikerül a tüzet lokalizálni. Csupán egy darab tető ég le.

1945. március 30-án, nagypénteken reggel Ceresetóék lovas kocsira ülve elhagyják Tallóst, hogy biztonságosabb helyet keressenek. Délután öt óra tájban a szovjet repülőgépek a községet bombázni kezdik. A kastély udvarára a bombázást megelőző percekben érkeznek meg az érsekújvári bevonuló központ kiskatonái. Egy repülőgépből leadott géppuskatűz után hatan közülük holtan maradnak, többen pedig megsebesülnek. A bombázásnak a községben is több halálos áldozata van.

Másnap, április 1-én a kastélyba szovjet katonák érkeznek. Amikor megtudják, hogy a kastélyban még németek vannak, támadó állásba helyezkednek, s a két tábor között lövöldözés támad. Végül is a németek kénytelenek elhagyni a kastélyt. Ugyanekkor a kórház is kivonul a kastélyból, s a volt szlovák iskola termeiben ápolják a nagypénteki bombázás sebesültjeit.

A zűrzavaros időben a kastély szabad préda lett. Amit elmozdítani nem



*Esterházy Assunta
Monacóban (1956)*



A kastély terasza az ötvenes évek végén

tudtak, azt összezúzták. Erre a sorsra jutott a tükörszoba is. A főépület előtti mitológiai homokkőszobroknak szintén nyomuk veszett. Az egykor Cseklésről áthozott levéltár sok értékes darabját a tallósi és a vezekényi árkokban hordozta a szél.

Ceresetóék 1946. júl. 19-án jöttek vissza Tallós-ra. Mivel a kastélyba nem engedték be őket, mint patrónusnak a plébános adott nekik szállást 1948 pünkösdjéig. Ekkor – itteni helyzetüket reménytelennek látva – véglegesen Olaszországba költöztek.

Esterházy Ilona 1958. szept. 29-én halt meg, s két év múlva férje is távozott az élők sorából.

CERESETÓÉK TÁVOZÁSA UTÁN

Ceresetóék távozása után a kastélyban az állami gazdaságnak lett irodája. A földszinti szárnyakon az állami gazdaság intézője és alkalmazottai laktak. Az épület nagy részét raktározási célokra és kukoricaszárításra használták fel. A világitást a kastély ekkor már a kinti hálózatból kapta.

Az 1949/50-es tanévben a főépület jobb szárnyában az óvodát helyezték el, a Feketevíz felőli földszintes traktusban pedig két helyiséget a magyar iskola rendelkezésére bocsátottak.

1951-ben hárommillió költséggel kívül-belül tatarozták a kastélyt, s a központi fűtést és a vízvezetékét is kijavították. A főépület és a földszinti traktusnak a konyhától a templom felé eső része politikai átképző iskola lett. 1952-ben már mezőgazdasági iskola működik az épületben.

A malomházat és a parkot körülvevő kerítésfalat az 1950-es évek végén

bontották le. Valamivel később szedték szét az egykor kertészeti és dísz-növények termesztésére használt hatalmas üvegházat és a virágok és délszaki gyümölcsök termesztésére szolgáló földbe mélyesztett kisebb üvegházakat. Ugyanerre a sorsra jutott a kertészethez közel álló manzárdtetős gyümölcsösház is.

1957-ben a mezőgazdasági iskola szaktanintézeté alakult át. 1963. jan. 3-ra virradóra Molnár József fűtő – aki a kazánházban feltételezhetően elaludt – gázmérgezésben meghalt. Nem sokkal ezután a kastélyban a központi fűtést leszerelték. Ugyanebben az évben a kastélyban lakó családokat az iskola igazgatója kiköltöztette. A mezőgazdasági szaktanintézet megszűnése után 1967. aug. 1-én a kastélyban 135 tanuló számára magyar tanítási nyelvű bennlakásos kiegészítő iskola nyílt dél-szlovákiai vonzás-körzettel.

A 70-es évek elejére a főépület középső része romos állapotba került. Az egykori nagy ebédlő mennyezete, akárcsak a folyosó kazettás mennyezetű része leszakadt. A leomlással fenyegető helyeket gerendákkal támasztották alá.

1972-73-ban a főbejárat egykori tölgyfakapuja, majd pléhkapuja helyére új, vasrácsos kapu került, a következő évben pedig a romos részeket is felújították. 1975. febr. 4-én este a melléképület délkeleti tetőrészlegén pusztított a tűz. A tüzet egy újonnan épített kéménybe befalazott gerenda okozta. A lángok már a tető felett kígyóztak, a pala hatalmas durrogások kíséretében röpködött szanaszét. Mire a galántai és a vágsellyei tűzoltók megérkeztek, addigra a tűz nagy részét már sikerült az épületben éppen színdarabpróbát tartó helyi műkedvelő csoportnak lokalizálni.

1976-ban a régi palatetőt piros cseréptetővel cserélik ki. A következő két évben felújítják a külső vakolást, s megjavítják a már dűledező korlátú tetőteraszokat. 1982-ben felújítják a villanyhálózatot, 1987-ben a belső kanalizációt, 1988-ban pedig a vízvezetékét a belső udvaron. Ugyanebben az évben a járdákat és az utakat aszfaltburkolattal látják el.

A 80-as években a kastélypark a falu felől új, lyukacsos téglából falazott díszkerítést kapott.

Ceresetóék fogadott lánya, Esterházy Assunta 1995-ben halt meg Monacóban.

A Feketevíz kastélyparki szakasza (1960 körül)



Mgr. Gágyor József

Irodalom:

Dr. Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai, Pozsony vármegye, Budapest, Apollo Irodalmi Társaság, é.n.
Harminc, Ivan a kol. (Főszerk. Alžbeta Güntherová): Súpis pamiatok na Slovensku III. Obzor, Bratislava 1969
Rovara Frigyes: Galánthai és fraknoi Gróf Esterházy Mihály uradalmai. Kath. Irod. Részvény-Társulat könyvkiadója, Pozsonyban, 1902
Vajna Károly: Hazai régi büntések. Budapest, 1906
Vöröss János: A tallói kastély (Kézirat a tallói plébánia irattárában)

Honismereti Kiskönyvtár 138. szám

Kiadja a Komáromi (Komárno) KT Kiadó Kft., a Tallói önkormányzat megbízásából 1999-ban
Felelős kiadó: Dr. Szénássy Árpád
Fényképek: Szénássy Árpád
Nyomdai előkészítés, nyomás: DOLIS Kft., Bratislava
ISBN 80-8056-156-7 Minden jog fenntartva!

Malá vlastivedná knižnica 138. číslo

Vydávajú Komárňanské tlačiarne a vydavateľstvo s r.o., z poverenia samosprávy v Tomášikove 1999
Zodpovedný vydavateľ: Dr.Ing. Árpád Szénássy
Foto: Á. Szénássy
Príprava a tlač: DOLIS, s.r.o., Bratislava
ISBN 80-8056-156-7 Všetky práva vyhradené!

**A sorozat, kiadványok, megrendelhetők, megvásárolhatók:
Komáromi (Komárno) KT Kiadó Kft., 945 01 Komárno
Mederčská č. 9, Tel.: 0819/700-869**

